
Кічук Н. В.

Ізмаїльський державний гуманітарний університет (м. Ізмаїл, Україна)

Демченко О. М.

Дунайський інститут Національного університету "Одеська морська академія"

(м. Ізмаїл, Україна)

Щетиніна С. В.

Ізмаїльський державний гуманітарний університет (м. Ізмаїл, Україна)

ЦИФРОВІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ: РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬО-ІНФОРМАЦІЙНИХ ПОСЛУГ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ

Окреслено деякі обриси нової бібліотечної моделі – “Бібліотека 4.0” (утворення “читач, бібліотекар, технології ШІ”). Здійснено певні узагальнення стосовно особливостей університетських бібліотек: важливість опори на принципи комфортності, доступності та інформативності у діяльності; загострення проблеми оптимізації самостійної навчальної роботи здобувачів як чинника якості освітнього процесу; актуалізація аспекту сформованості у користувачів базових “м’яких навичок”.

Ключові слова: цифрові трансформації; бібліотечна модель; іміджевість університетських бібліотек; здобувач вищої освіти

Kichuk N. V

Izmail State University of Humanities (Izmail, Ukraine)

Demchenko O. M.

Danube Institute of the National University "Odesa Maritime Academy" (Izmail, Ukraine)

Shchetynina S. V.

Izmail State University of Humanities (Izmail, Ukraine)

DIGITAL TRANSFORMATIONS OF EDUCATION: THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE MODERNIZATION OF EDUCATIONAL AND INFORMATION SERVICES OF THE UNIVERSITY LIBRARY

Some outlines of the new library model – "Library 4.0" (formation "reader, librarian, AI technologies") are described. Certain generalizations were made regarding the peculiarities of university libraries: the importance of relying on the principles of comfort, accessibility and informativeness in activities; aggravation of the problem of optimizing applicants' independent educational work as a factor of the educational process's quality; actualization of the aspect of basic "soft skills" formation among users.

Keywords: digital transformations; library model; image of university libraries; higher education applicant

За вітчизняних освітніх реалій сьогодення значно активізувався попит суб'єктів освітнього процесу закладів вищої освіти (ЗВО) до різновиду освітніх послуг бібліотечної сфери. На часі підвищений інтерес, зокрема, здобувачів вищої освіти у логіці підсистеми “бакалавр – магістр – доктор” не лише до формальної, а й інформальної та неформальної освіти; все це відбувається на тлі ще й суттєвих освітніх втрат в українському соціумі через повномасштабне вторгнення російських окупантів та підвищення соціальної ролі освіти у період повоєнного відновлення. З огляду на зазначене, у контексті світової освітньої тенденції поглиблення і розширення цифрових трансформацій, значно підвищилась іміджевість університетських бібліотек.

В результаті проведеної аналітичної роботи, що базувалася на узагальненні досвіду деяких вітчизняних вищих шкіл, уможливилось окреслити деякі обриси нової бібліотечної моделі – “Бібліотека 4.0”; йдеться про утворення “читач, бібліотекар, технології ШІ”, де “комп'ютер працює ефективніше, а, відтак, бібліотечні послуги значно змінюються. Така модель сприятиме створенню цифрового портфолію, що є важливою передумовою реалізації, зокрема, здобувачами вищої освіти індивідуальної освітньої (освітньо-наукової) траєкторії”.

Вивчення й аналіз наукового фонду з проблематики бібліотечних послуг нового покоління, інноваційних форм роботи бібліотекаря, організації та технологій бібліографічного обслуговування, методичних основ створення сучасного освітньо-розвивального та інформаційно-безпечного й комфортного простору читача засвідчує про те, що вже склались у зазначеному плані певні напрямки досліджень. Так, в історико-педагогічному ракурсі (Мицько І.З., Радул О.С., Хижняк З.І. та ін.); в контексті конструкту “бібліотека як підрозділ ЗВО” (Дубасенюк О.А., Вітвицька С.С., Фіцула М.М. та ін.); вивчення в якості предмета компаративістського дослідження (Кристочук Т.Є., Локшина О.І., Пуховська Л.П. та ін.).

Вивчення й узагальнення досвіду університетських бібліотек деяких вітчизняних рейтингових ЗВО, що було здійснено нами, дозволяє дійти певних узагальнень.

По-перше, з метою інформаційної підтримки освітньої та дослідницької діяльності суб'єктів освітнього процесу визнано важливою опору на принципи комфортності, доступності та інформативності у діяльності. Особливе місце здебільшого посідає принцип доступності не лише у сенсі власних бібліотечних та світових інформаційних ресурсів, а й з огляду на підвищення уваги до тих користувачів бібліотечних послуг, котрі мають особливі освітні потреби.

По-друге, загострення набула проблема оптимізації самостійної навчальної роботи студентів – чинника якості освітнього процесу. У цьому ракурсу нині привертають підвищену увагу напрацювання тих дослідників, які ставлять за мету проаналізувати концептуальні засади навчальної програми з медіа- та інформаційної грамотності, ініційованої ЮНЕСКО.

По-третє, осмислення багатокомпонентної діяльності сучасної університетської бібліотеки як системи інформаційного простору освітнього процесу актуалізує ще й аспект сформованості у користувачів базових “м’яких навичок”, адже саме вони врешті-решт визначають у майбутньому особистісно-професійну самоєфективність фахівця. Принагідно зауважимо на тому, що, з одного боку, серед учених існує думка про доцільність задіяти у науковий обіг поняття “м’яка” компетентність. З іншого боку, науково доведено та експериментальним шляхом апробовано важливість суттєвого підвищення процесу підготовки майбутніх фахівців до використання SMART-комплексів у навчально-професійній діяльності, адже саме це дозволяє в освітньому процесі реалізувати такі специфічні принципи, як-от: інтерактивності, студентоцентрованості, професійної спрямованості, міждисциплінарності та взаємодії, створення та використання SMART-комплексів (тобто систем персоналізованої доставки та опрацювання електронного контенту, ядро якого – хмарний ресурс), а також принцип комп’ютеризації освітнього процесу. Сприяючою обставиною у зазначеному контенті, як засвідчує практика, зокрема, Ізмаїльського державного гуманітарного університету, є прикладні інструменти впливу університетської бібліотеки (до прикладу, відеоконструктори для створення бібліотечних роликів), а також обізнаність суб’єктів освітнього процесу у потенціалі штучного інтелекту.

Як зазначалось, деякими вітчизняними ЗВО накопичено цікавий досвід забезпечення університетською бібліотекою інформаційних дослідницьких потреб учасників освітнього процесу. З-поміж конструктивного досвіду у цьому відношенні визнано практику Сумського державного педагогічного університету ім. А.С.Макаренка, де, окрім вже традиційних бібліотечних ресурсів, ще й у фонді близько п’яти тисяч рідкісних документів. Тут у бібліотечній роботі активно використовуються електронні ресурси та сервіси, до прикладу, тематичні колекції документів на CD/DVD дисках. Зручністю у користуванні вирізняється сайт бібліотеки, де за відповідними рубриками (“Сторінка книгомана”, “Досліднику”, “Академічна доброчесність”) забезпечується системний зв’язок із користувачами; до того ж сайт адаптовано для різних браузерів, а

його верстка сприяє зручності та коректності у відображенні інформаційних ресурсів на екранах відповідних мобільних пристроїв. Отже, у такий спосіб практично реалізуються інформаційно-бібліотечні сервіси (віртуальна бібліографічна довідка, електронний формуляр, електронна розсилка документів, тощо) та осучаснено сервісно-орієнтоване обслуговування й академічна взаємодія, спрямовані на підвищення інформаційної культури користувачів, культурно-просвітницька діяльність бібліотеки з опорою на активну демонстрацію мультимедійних продуктів та новітній інструментарій онлайн-сервісів. Ідеї, котрі містить бібліотечна практика означеного ЗВО, творчо запозичені й у досвіді інших вітчизняних вищих шкіл. Як зазначають дослідники проблематики сучасного бібліотекознавства та інформаційних наук (Брагінська В. В., Васильєва С. В., Надрага М. С., Шафранська С. В. та ін.), має сенс більш системно вивчати, аналізувати та враховувати у діяльності вітчизняних університетських бібліотек і конструктивний закордонний досвід.